

**KRIPTOVALYUTALARNING KORPORATIV MOLİYAVIY
BOSHQARUVDAGI NAZARIY ASOSLARI VA FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI**

Davlatov Baxodir Babaqulovich

*O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Biznes va tadbirkorlik Oliy
biznes maktabi, Global Menejment magistr tinglovchisi,
ish joyi : SMT "Tax Calculation" X/K*

Annotatsiya: Mazkur maqolada kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalarining korporativ moliyaviy boshqaruv tizimidagi o'rni, ularning nazariy asoslari va funksional xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Raqamli aktivlarning kompaniya moliyaviy strategiyasiga ta'siri, tokenizatsiya va smart-kontraktarning moliyaviy jarayonlardagi roli hamda ularning samaradorlikka ta'siri ochib berilgan. Shuningdek, kriptovalyutalardan foydalanishning iqtisodiy afzalliklari, risklari va rivojlanish istiqbollari tizimli tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Kriptovalyuta, korporativ moliyaviy boshqaruv, raqamli aktivlar, blokcheyn, tokenizatsiya, smart-kontrakt, moliyaviy risklar, innovatsion moliya.

Abstract: This article provides a scientific analysis of the role of cryptocurrencies and blockchain technology in corporate financial management, focusing on their theoretical foundations and functional characteristics. It examines the impact of digital assets on corporate financial strategies, the role of tokenization and smart contracts in financial processes, and their contribution to operational efficiency. The study also highlights the economic advantages, risks, and future prospects of using cryptocurrencies within corporate financial governance.

Keywords: Cryptocurrency, corporate financial management, digital assets, blockchain, tokenization, smart contracts, financial risks, innovative finance.

Kirish

Jahonda banklar o'rtasida global raqobat kuchayib barayotgan sharoitda innovatsiya faoliyatning rivojlanish darajasi, xususan, masofaviy bank xizmatlari bank sektorini rivojlanishining asosiy modeli bo'lib kelmoqda. Aynan bank tizimida innovatsion faoliyatning rivojlanganligi ularning global moliya bozorida kuchli raqobatbardoshligini ta'minlab bermoqda. Ushbu davlatlar bank tizimida innovatsion aktivlardan kelayotgan daromadlar umumiy daromadlarning 70-80 foizini tashkil qilmoqda. Shuningdek, tadqiqot natijalariga ko'ra rivojlangan davlatlarda, xususan, AQShda aktiv aholining 71 foizi, Kanadada 77 foizi bir oyda kamida bir marotaba bankni innovatsion xizmatlaridan foydalanmoqda.

Natijalar

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi nafaqat moliya bozorlarining tuzilishini, balki korporativ moliyaviy boshqaruv mexanizmlarini ham tubdan o'zgartirmoqda. Shu nuqtai

nazardan, kriptovalyutalar korporativ moliyada zamonaviy innovatsion instrument sifatida vujudga kelib, moliyaviy operatsiyalarning shaffofligi, tezkorligi va xavfsizligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Ushbu jarayon moliya sohasida an'anaviy modellardan raqamli boshqaruvga o'tishning muhim bosqichi hisoblanadi.

Kriptovalyuta zamonaviy raqamli iqtisodiyotning yangi fenomeni sifatida markazlashmagan, kriptografik himoyalangan va blokcheyn texnologiyasiga asoslangan raqamli qiymat birligi hisoblanadi. U an'anaviy fiat valyutalaridan farqli ravishda markaziy banklar yoki davlat organlari tomonidan emissiya qilinmaydi, balki tarmoq ishtirokchilari o'rtasida taqsimlangan reestr asosida boshqariladi. Bu xususiyat kriptovalyutalarga yuqori darajadagi shaffoflik, o'zgarmaslik va ishonchlilikni ta'minlaydi. Iqtisodiy nuqtai nazardan, kriptovalyuta to'lov vositasi, investitsiya ob'ekti va qiymatni saqlash vositasi sifatida qaraladi. Uning asosiy afzalliklari qatoriga tranzaksiyalarning tezkorligi, xarajatlarning nisbatan pastligi, moliyaviy vositachilarga bo'lgan ehtiyojning kamayishi hamda transchegaraviy to'lovlarni soddalashtirish kiradi. Blokcheyn texnologiyasi esa moliyaviy ma'lumotlarni markazlashmagan holda saqlash va qayta ishlash imkonini berib, korrupsion xatarlarni kamaytirish va korporativ hisob-kitoblarning aniqligini oshirishga xizmat qiladi. Korporativ moliyaviy boshqaruv tizimi aktivlarni samarali taqsimlash, likvidlikni ta'minlash, investitsiyalarni rejalashtirish va moliyaviy risklarni boshqarish mexanizmlarini o'z ichiga oladi. Ushbu tizimda raqamli aktivlar, jumladan kriptovalyutalar va tokenlashtirilgan aktivlar, alternativa moliyaviy instrument sifatida namoyon bo'lib, kapital bozorlarini diversifikatsiya qilishga xizmat qilmoqda.

Muhokama

Kriptovalyutalar korporativ moliyaviy qaror qabul qilishda yangi imkoniyatlarni ochib beradi. Ular orqali kompaniyalar xalqaro to'lovlarni tezkor amalga oshirish, likvidlikni oshirish va aktivlarni yuqori likvid vositalarga aylantirish imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, raqamli aktivlar kompaniya balansida strategik investitsiya ob'ekti sifatida ham namoyon bo'lib, moliyaviy portfelni diversifikatsiya qilish vositasiga aylanmoqda.

Bu jarayon korporativ moliyaviy boshqaruvni an'anaviy modeldan raqamli-muosir modelga transformatsiya qilishning muhim bosqichi hisoblanadi. Bunday shart-sharoitda moliya menejerlari uchun kriptoaktivlarni samarali integratsiya qilish strategiyasini ishlab chiqish ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Tokenizatsiya – bu real aktivlar, qimmatli qog'ozlar, mulk yoki xizmatlarni raqamli tokenlarga aylantirish jarayoni bo'lib, u aktivlarning likvidligini oshirish, investitsion jarayonlarni soddalashtirish va shaffoflikni ta'minlashga xizmat qiladi. Tokenlashtirilgan aktivlar bozori kompaniyalarga investitsiyalar jalb qilishda yangi moliyalashtirish mexanizmlarini taklif qiladi.

Smart-kontraktlar esa blokcheyn asosida avtomatik bajariladigan raqamli shartnomalar hisoblanadi. Ularda kelishuv shartlari oldindan kodlashtirilgan bo'lib, belgilangan shartlar bajarilganda operatsiya avtomatik amalga oshiriladi. Bu holat inson omili ta'sirini

kamaytiradi, korrupsion xatarlarni pasaytiradi hamda moliyaviy bitimlarning huquqiy va iqtisodiy ishonchini oshiradi.

Korporativ moliyaviy amaliyotda smart-kontraktlar dividendlarni avtomatik taqsimlash, kredit shartnomalarini boshqarish, ta'minot zanjirlarida to'lovlarni nazorat qilish hamda investitsion kelishuvlarni shaffof tashkil etish imkonini beradi. Natijada moliyaviy jarayonlarning avtomatlashuvi samaradorlikni oshirib, korporativ boshqaruvda raqamli transformatsiyani chuqurlashtiradi.

Xulosa: Kriptovalyutalar korporativ moliyaviy boshqaruvda innovatsion moliyaviy instrument sifatida namoyon bo'lib, moliyaviy samaradorlik, shaffoflik va global integratsiyani ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ularni tizimli va bosqichma-bosqich joriy etish kompaniyalar moliyaviy barqarorligini mustahkamlashi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Shu bois, kriptoaktivlardan foydalanish strategik yondashuv asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir.

REFERENCES

1. Suyunov D. X. Korporativ boshqaruv mexanizmi: muammo va yechimlar. Monografiya //T.: Akademiya. – 2007. – T. 200.
2. Suyunov, D., and Elmurod Abdusattorovich Xoshimov. "Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv samaradorligini baholashning metodologik jihatlari." Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali 2 (2018).
3. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – S. 2321-6247.
4. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – S. 2321-6247.
5. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. Digitalization of the economy: concepts, problems and implementation strategy //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2023. – T. 12. – S. 209-218.
6. Davletyarov M. A., Suyunov D., Kenjabaev A. T. state regulation of digital transformation of the economy / / American Journal of Business Administration, Economics and banking. – 2023. - T. 9. - S. 145-150.
7. Suyunov D. X. Improving the introduction of a corporate management mechanism into the development of the business environment. i. f. D. diss / / I. f. D. it is written to obtain a scientific degree in diss. – 2008. - T. 261.
8. Olimovich A. K., Butabaev M., X. S. D. project management in the strategic management system of the company / / Galaxy International interdisciplinary research journal. – 2023. - T. 11. – №. 7. - S. 40-44.

9. Suyunov D., Khoshimov E. In modern conditions, the main directions of development of the corporate management system in Uzbekistan //economy I innovasionnie technologii. – 2019. – №. 4. - S. 197-210.

10. Suyunov D., Kenjabaev A. Achievements And Problems in Further Development of The Digital Economy in UzbekistanScientific Considerations //Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 38-45.

11. Suyunov D. K. Scientific Foundation For Implementation Of The Compliance Control System At Corporate Enterprises //The American Journal of Management and Economics Innovations. – 2021. – T. 3. – №. 06. – C. 138-145.

12. Suyunov D. X., Xoshimov E. A. The main directions of development of the corporate governance system in Uzbekistan in modern conditions //Economics and Innovative Technologies. – 2019. – T. 2019. – №. 4. – C. 11.

13. Suyunov D., Kenjabaev A. Achievements And Problems in Further Development of The Digital Economy in UzbekistanScientific Considerations //Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 38-45.

14. Suyunov D., Kenjabaev A. Scientific Approaches to The Analysis of the Experience of Foreign Countries on the Development of Entrepreneurship in The Service Field //Wire Insights: Journal of Innovation Insights. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 1-7.